

2.

EPISTOLA APOLOGETICA

Ad Magnum

TH. BARTHOLINUM

Regium in Regiâ Hafniensi Professore[m] Ana-
tomicorum Coryphæum

De Calumniis

Nobiliss. LUDOVICO BILSIO

à Copensdamme, Bonem, &c. D^o.

*Arcanorum Naturalium Scrutatori Subtiliss. nec non vivorum ac mor-
tuorum Anatomico Incomparabili, perperam impactis.*

Romanâ veste donata, per Philalethium.

*Plerumque innocentes recenti invidia impares, Tacitus An-
nalianum libr, 2.*

ROTTERODAMI,

Ex Officinâ ARNOLDI LEERS. MDCLXI.

De Nobiliff.
LUDOVICO BILSIO
Anatomicorum Oculatissimo.

*Ille venenatis licet usque agitetur ab Austris,
Pulchrius at rabidis emerget BILSIUS undis.*

Clariss. Vir, Celeberr. D.

Enè Regium in Regiâ Hafniensi Professore ignotus hospes atque Anatomes Tyrunculus compellatum eat ? Bartholinorum Gens jam olim præ insigni eruditione tanquam Regni sidera habita, adeoque toto literatorum orbe nomen illorum usque celebratum.

Non ità pridem, Clariss. Vir, incidimus in libellum, cui titulus : *Th. Bartholini Spicilegia bina ex Vasis Lymphaticis. Amsteladami, apud Petrum van den Berge, sub signo Montis Parnassi.*

Hujus cum septimum adeoque ultimum perlegerem caput, vixdùm mihi persuasi, tale telum ex pharetrâ tanti prodiisse Apollinis ; verùm hoc volui, Momum quendam personam tuam induisse, de tuis incommodis sua sibi ut compararet commoda.

Cæterùm quis credat quomodo Bartholinus ignotum quem, de Nobilitate tamen haut dubiâ Virum, nullius (quod sciam) nedum Bartholini directè quid honori detrahentem, verùm qui omnem vitam intexantlatis exhaustam laboribus Bono Publico consecrarit, deque Orbe literato optimè indies mereatur, linguâ ignotâ impetierit, atque omnibus deridendum propinarit, ut æstimationi ejus inureret notam, scribendo :

Quod quemadmodum rectè inquit Seneca : Nullum magnum ingenium esse sine mixturâ dementiæ ; ita & navos suos habeat Bilsius. In eo peccat, quod sua experientias arrogantius quàm decentius, omnium aliorum in hâc palæstra exercitatorum, præferat, & præ se contemnat, quum non ita pridem ex Anatome nostrâ Belgicâ sua artis jecerit fundamenta.

Ego Nobiliss. Bilsium à Coppensdamme, Bonem, &c. D^m. in arte suâ lubens Præceptorem mihi adopto, à quo permulta nunquam alibi hætenus visa inauditaque documenta habeo arti meæ maximè proficua, quæ tamen nusquam gentium vel vidi vel audivi unquam : quare hominem ipsum, ejusque dignitatem pro rei veritate, luridis Zoilorum dentibus eripere cogor.

Si Bilsius artis sue fundamenta ex Bartholini Anatome non ità pridem jecerit, Te verò, Clariss. Vir, si modò hujus operis Autor perhiberis, hac de causâ exsultare, nedùm insultare deceat.

Jam provecioris ætatis est Nobiliss. Bilsius, qui indè à teneris un-

guiculis noctes atque dies circa cadavera hominum juxtà ac bestiarum stupendo aliquo cum ardore & labore omnem vitam consumpsit, quique cadavera humana supra sexaginta, ac præter bruta alia, canes supra mille *ἀνοστετέμνητες*: Cujus rei aliquam partem testes fumus oculati.

Si Belgicam Bartholini Anatomem Nobiliss. Bilsius quandoque inspexerit, hoc egit, ut intelligeret, vivisnè per omnia responderent æri insculptæ figuræ, eo animo & Tu Anatomicorum Coryphææ Belgicam Nobiliss. Bilsii Anatomem inspexisti, liquet hinc, siquidem objectas ipsum Apologiæ ad Animadversiones D. Hornii affixisse *caris benè magni figuram*.

Sic porrò scribit Clariss. Bartholinus: quod Nobiliss. Bilsius invidiâ quâdam artes suas occultet, infra Professoris ingenui candorem existimas, quid Pythagora silentium fastidis & Natura omnibus sua bona voluit esse communia. Tertio, quod prostituat Nobilitatis decus, & Anatomici dignitatem, quod precio certo inventa sua speculatoribus exhibeat. Laboribus quidem debetur premium, inquis, sed à Mæcenatibus.

Quanto quidem, Clariss. Vir, (at sit gratia verbo) satiùs fuisset, Nobiliss. Bilsio suscitasse Mæcenatem, quàm ipsum palàm maledictis proscidisse.

Generosioris Nobilitatis Vir est, vitæ famam anteponeit: Te itaque de Calumniis perperàm sibi impactis provocat, non quidem ense, quippe quod jura prohibent, quem tamen non frustrà gerit; verùm cultro Anatomico, Artis Anatomicæ bono.

Ego aliique complures Nobiliss. Bilsium coram Viris Spectatiss. audivimus dicentem: si D. Bartholinus se alicubi in Belgio coram Viris Illustribus sistere audeat, uti cadavera cadaveribus opponantur, scilicet, uter manu sit doctior, qui in arte Anatomica memorandum aliquod specimen edat, se effecturum, ut videat Bartholinus, quantum sibi etiamnum in arte suâ desit.

Hoc verò addam, Vir Clariss. si forsan exceperis, Nobiliss. enim Bilsii genium & ingenium intùs calleo, ut si D. Bartholinus Regiam Majestatem Danicam, quippe Professor Regius eique subditus oratam ausit, ut Authoritate ejusdem Majestatis Regiæ in Regnum vocetur, uti coràm Majestate Regiâ & nostris hominibus negotium instituatur. Illum quidem Regium ad nutum præstò fore, non verbis, verùm ad oculum demonstraturum, Bartholinum (quod quidem res est) aptiùs posse dicere ac scribere,

scribere, Bilsum autem aptiùs facere.

Sub qua lege hisce me ipsum devincio illum modo vivum & incolumem pro generositate ejus non futurum in morâ.

Tu Clariss. Vir, *gratuitò hætenùs* (uti scribis) *spectatoribus operam tuam impendisti, nec equum aureum nec ligneum ambiisti.*

Tunc jam Clariss. Vir divitibus Regni vectaris censibus? Indiesne Regium speras Elephantum, aliosvè honores, quandocunque Majestati Danicæ Professores suos tali dignari honore visum fuerit? quomodo scribis: *quod laudandâ Venetorum Patres Conscripti prudentiâ, lauta præter stipendia, Anatomicos suos, Aquapendentem, Spigelium, Marchetum, Foliolum, Equestri, Ordini adscripserint.*

Qualis etiam totius Germaniæ Ornamento, Anatomico insigni, Wellingio delatus est honor, qui jure optimo Auratus S. Marci audit Eques.

In magnos animos non cadit affectatum (inquis) *lucrum.*

Victæ Babylonis gazas Bilsum non invides nec summam 120000 Florenorum, quam colligit; miraris tamen, tanto precio unam observationem venire, quum tu centenis ne centesimam titivillitii partem fueris lucratus. Ejâ hoc sine sit expendere Nobiliss. Viri experimenta, *laudandi potius animo, quàm dispendendi?* quomodo quidem in præfatione tuâ mones.

Modò ipsum Deus salvum & incolumem servarit, Tibi ad oculum demonstrare non dubitat, quod hætenùs nemo Danus in Patria vidit unquam, neve unum, verùm quamplurima insolita experimenta dabit.

*Omibus hic toto rem demirantibus orbe,
Idem stillabit dextrè, sistetque cruorem.*

Illud namque Clariss. Vir, tenendum, Nobiliss. Bilsum hanc prærogativam præ aliis obtinere Anatomicis, ut omnem corporis sanguinem ipsum aliàs alicubi impediturum, absque ulla sanguinis effusione, ab uno ad alterum corporis latus, inò in hunc vel illum corporis angulum, quemcumque libitum fuerit, compellat.

Mirandam sanguinis coarctandi reperit rationem, quâ prodit, quæcunque antea oculos fugiebant, undè indies nova vasa, novas membranas, novum moschum, novasque arterias invenit, ità ut cum Doctiss. Deusingius Groningæ ac Omlandia Professor Celeberr. in Epistolis suis

Anatomicum, verè thaumaturgum subinde appellet. Lubens agnosco (rumpantur licet ilia Momo) sæpenuerò me thaumaturga in ipso animadvertisse.

*Dente Theonino licet usque petatur & usque;
Attamen ipsa suum Ars commendabit Alumnum.*

Objectes Nobiliss. Viro licet, illum magnis cogitationibus pectus implevisse, profunda Naturæ mysteria per inauditas suas sectiones Roterodami divendere.

Huic autem cavillo animum æquum, nulliusque sibi conscium criminis opponit: Valeant maledici: quod vidimus, quodque contrectavimus, id verò testamur.

Regium est, benè cum feceris, audire malè.

Quin imò Urbs nostra de tali Cive gaudet adeoque superbit.

Tu interim, Clariss. Bartholine, Nobiliss. Bilsium improbè laceras, foedissima quæque objectans ei, quæ ne juratus quidem hostis, datâ operâ, excogitare queat, hacque solummodò de causâ, *quia nomen tuum, & inventa Lymphatica huic fabula interseri videas, & de illis litigari.*

Si candidè Tibi hîc, Clariss. Vir, visum fuisset agere, eapropter fatitatum meminisses, ut simul etiam non ignobile Celeberr. istius Collegii membrum audires, quod exigit, ut Nobiliss. Bilsius flexis quidem genibus veniam deprecetur, qui eorum adeò speciosam ac fulgidam Deam Medicinam foedissimè conspurcarit.

Et Tu, Celeberr. Vir, omnem illi æstimationem voluisti ereptam, adeoque ipsum, uti invisum fratribus Josephum in puteum studuisti detrudendum, Tu cogitasti malum, verùm Deus (precor) convertet bono.

Tuo ipse te jugulas gladio, ubi post tot dictas Bilsio blasphemias, ipse tandem sic cogeris scribere.

Imprimis laudandum ardens ejus studium in promovendâ Anatome, quàm tot impensis, & tanto apparatu in se suscepit exornandam. Deinde cadaverum arte preparatorum balsamationem seu condituram novit, quâ utili inventionem sine cruoris effusione & nauseâ, quovis tempore viscera corporis & vasa demonstrari possunt.

Hic honor, qui Nobiliss. Bilsio vixdùm ab ejus hostibus ascribitur, ita

mox eripitur ipsi: sic namque porrò scribis: *Per commodum hoc foret, ubi recentia cadavera denegantur, alioquin in exsiccato cadavere nec partium nativus color, nec connexio, nec figura accuratè conservari & monstrari tyroni artis possunt, quod Mumia Ægyptiaca testantur.*

En speciosam Bartholini *μείωσις*.

Nos contrà testamur Nobiliss. Bilsii opera haud refertas Mumias esse, verùm ostenta mirabilia, in quibus non modò artis tyrunculis, verùm ipsimet Bartholino, ejusque farinae hominibus ostendi possunt viæ, meatus, & ingressus, per quos Chylus cum sanguine refluxo hepar ingrediat, & undè hepar, Belgicè *de Lever*, quî cum Bartholinus sat indignè hætenus jocus est, pristinam suam dignitatem recuperet, & ut ante *Laver*, id est, refocillatio corporis dicatur.

In admirandis hiscè operibus plura videre est, quam in corpore aliquo recente demonstrari queant, præter Clariss. Bartholini vasa Lymphatica, iisque annexa.

Hæc itaque lubenti contemplemur animo, atque adorandam Dei Majestatem agnoscamus, dum Clariss. Bartholinus hepatis defuncto condit epitaphia, dum ringitur, mordet ac rodit, atque fictitias tantoque indignas Viro exequias hepatis celebrat; hepar *de lever* namquè & ejus præ eminentia usque dicitur *leven en laven*, vivere & fovere, dùm vitâ & fomento *leven en laven* indigent Creaturæ. Nequè enim invidemus, ut cum Nymphis suis & Naiadibus in vasis suis Lymphaticis ludat, easque (uti scribit) percupere quidem, modò absque superstitione fiat, adoret. Hæc, Clariss. Bartholine, Nobiliss. Bilsii ars est: Ut cultro Anatomico non modo mortua, verùm etiam viva corpora ità norit præparare, ut in iis sine ullâ sanguinis effusione atque nauseâ videre liceat, quæcunque tuos, tuorumque confœderatorum oculos usque licèt lynceos latuerunt hætenus.

Hoc declarant ista specimina, quæ condita penes se habet, non quòd condituram quicquam faciat, verùm artificiosam illam corporum præparationem, priusquam condiantur; habet enim humana cadavera, in quibus nervi, alia, in quibus venæ; habet, in quibus arteriæ, alia, in quibus membranæ, partesve aliæ, imò Cerebri ipsius reconditissimæ adeò artificiosè dissectæ, magisvè artificiosè exemptæ sunt corruptioni, ut Viri Docti, nullovè ducti præjudicio hac de causâ obmutescant, obstupescantque.

Qualia

Qualia tam virilia quam muliebria numero ampliùs triginta habuiffemus cadavera, nî quorundam obftitiffet invidia, qui non paffi funt ut quiffque Anatomes Studiosus huic negotio 25 Florenos impenderet; tunc enim præter omnimodam cognitionem, etiam icones, juxta defcriptionem vivarum omnis generis diffectionum habuiffemus. Qualia funt, quæ vidi-mus hætenus, fpecimina, de illis Principes non pauci, Comites ac Satrapæ, Legati Regii horumque Medici, inter alios quoque Majeftatis Dani-cæ ad Illuftr. Præpotentes D. D. Confœderatarum Provinciarum Ordines Delegati noviffimi duo locupletem fidem faciunt.

Itanè ergò, Clariff. Bartholine, movenda Tibi erat Camerina, ut ad rem pervenires.

Ad rem (inquit) ut veniamus, Bilsii institutum eft, verum Ductus dicti Chili-feri (Ipsi verò Roriferi) ufum probare, & hepatis olim temere fepulti, nunc, ut fperat, refurrecti neceffitatem adducere.

Hic Clariff. Bartholinus cum larvis luctari videtur.

Nullos meminifti verè mortuos & fepultos refurrexiffe per naturam, paucos per miraculum. Scire operæ precium eft, Clariff. Vir, Nobiliff. Bilsium, quem antiqui Medici hepatis attribuerunt, ufum, volentem tueri, tuo ipfius exemplo, nonnunquam hepatis refurrectionis nomen, olim temere fepul-ti, adhibere, figuratum huic rei mutuando loquendi modum, quo anti-qui hepatis ufus præcipationem, nec non refurrectionem expreffum ivit, hinc, Clariff. Bartholine omninò aberras à scopo, ac de refurrectione mortuorum instituis orationem; & Hugonem Grotium, Kornmannum fænosque impugnas, quafi verò fabulas, illufiones, & phantafmata pertractaf-fent. Porrò rationes reddis Celeberr. Bartholine, quare mortui non ni-fi tribus poft diebus fepeliri confueverint, idque multorum comprobas autoritate, uti Abenfina, Levini Lemnii, Mich. Joh. Pafchalii, Zac. Lufta-ni, aliorumve, plures autem (fic enim pergis) anni hepar tumularunt, ut mi-nor vite fpes fupersit. An umbram illius curiofæ artes, & ingenia potentiora re-ducant, non valdè laboras, brevi evanituram.

Tibinè, Clariff. Vir, cum reconditiffimo Religionis Christianæ my-fterio hoc more ludere liceat, adeoque ipfum profanare, hoc verò Theo-logis relinquo; Salvo tamen honore aufim afleverare, illud ipfum (meo quidem judicio) cum opere Nobiliff. Bilsii omninò non convenire, ad-eoque nihil ad rhombum; ut & illud quod fcribis. *Magno fudore humum ex tumulo effodiffe Riolanum, ut defunctum viscus educeret, fed ipfum priùs*
humo

*humo absorptum, quam voti sui factum compotem. Eodem successu, ais, ligo-
nes huc contulerunt alii. An felicior vespillo futurus sit Bilsius, paucis videbi-
mus. Rectè quidem veteri fertur adagio: Mortuo leoni vel lepores insultant.*

Si etiamnum in vivis numerarentur Magnus Riolanus, Magnusque Hugo Grotius, ausim deponere, nè mussitaturum quidem fuisse Th. Bartholinum, ni modò omninò perfrixtæ frontis audiat. Mortuorum cineres commejere, id verò haud difficile.

Jam verò ad Vespillonem Bilsium quod attinet. Quid quæso Vespillo ille Bilsius? Credo jam equidem illum incredulo Thomæ Bartholino sepulchrum fodere.

Huc usque Clariss. Viri præfatio.

Jam iterum ad rem: *Duo sunt, inquis, quæ sibi demonstranda sumit Bilsius nempe: 1. succum sanguini futuro aptum ex intestinis venas meseraicas ingredi, atque ibidem ex lege circulationis sanguini arterioso mixtum in venam porta ascendere, quæ illum in hepar transfundat.*

2. Ductum Chyli thoracicum aquam seu rorem potius vehere quam chylum ad varias partes, unde Roriferum vocat.

Ecquid peccat Bilsius, quod hâc in re sapientissimam Antiquitatem imitetur,

Quamprimùm aliàs ab eâ deviat, exploditur, quasi temerario nimis ausu Antiquitatem aspernetur.

Si Dialecticis habenda fides, illi docebunt nos, locum à testimoniis animis fidem ingenerare, quæ nihil aliud est, quam rei adhibita assensio, propter dicentis autoritatem. Cui usui varios condiderunt canones, quorum singuli in hiscè Nobiliss. Bilsio fidem conciliant, ex quibus quatuor proponam.

1. Antiquum nupero præstantius est testimonium.
2. Publica probabilem obtinent veritatem testimonia.
3. Multorum sapientium ac præstantium virorum testimonium paucorum ac tenuium præponendum.
4. Artificis in arte suâ periti imperiti præferendum testimonio. Ità plus fidei habendum futuri de calceis loquenti, quàm si vel disertissimus Cato istius artis ignarus de iis orationem instituat.

Ulteriora de hepate argumenta brevitatis causâ, & nè recocta apponatur crambe, hic omittam. Quantum ad secundum Bilsii experi-

mentum, illud verò Bartholini subjicere oculis parat, res namque ista non calamo, sed *αὐτοψία* terminanda.

Eque scriptis Clariss. Bartholini liquet, Professores ac Doctores confœderatos sese mutuò fricare, ac sua ipsorum ac inter se scripta famosa certatim citare, quasi Autores Classici audirent, atque suas ipsorum allegationes, tanquam de tripode responsa, Sybillinavè folia nobis venditare: Nonnè merentur isti homines, ut Nobiliss. Bilsius artes suas plenius aperiat? Tùm enim (uti scribis) *tempori & occasione judicium reservabis, quare secretum ejus, quod servat, & spectatoribus suis invidet, nec laudaveris, nec culpaveris.* Cum Nobiliss. Bilsio agis pro lubitu, siquidem *nomen tuum inventaque Lymphatica huic fabula inseri videas,* quæ tanto studio in gremio foves: quibus verò superbis nominibus Bilsium decorasset Bartholinus, modò ipsi collusisset, Regioque Professori scripsisset, quemadmodum Acutissimus Pecquetus juxtà allegationem ipsiusmet Bartholini: *Viri Clarissimi & inter atatis hujus Anatomicos oculatissimi Thomæ Bartholini de Vasis Lymphaticis Liber, &c.*

Hoc tene, Clariss. Vir, si mihi tanquam homini novo liceret stylum adeò pinguem in tantum stringere Virum, qualem tu in Bilsium aliosvè magni nominis Viros, affirmarem, Vasa Lymphatica tunc temporis Professore Bartholinum reddidisse Lymphaticum, quo Magnum illum Artificem Amstelodamensem, verè Nobilem animique Regii Virum Bilsium adeò irreverenter impeteret, ac coràm omnibus impudentissimè *faciem convomeret*.

Ignolce, Vir Clariss. si affectus ille naturalis, quem ex officio Præceptorii, nec non Arti debeo Medicæ, æquo longiùs me abripuerit; meminervis autem antiqui veri verbii: *Ut salutabis, ità resalutaberis.* Sed manum de tabulâ.

Interim Sacratissimæ Majestati nec non Universæ Patriæ salutem ac Benedictionem Divinam apprecatur

Roterodami 30 Januarii 1661.

Nominis Tui

Cultor maximus

N. ZASSIUS.